

A festészet diszkrét bája

Szotyory László festőművész

A vágy titokzatos tárgyai című kiállítása

A négy alkotó – Kondor Attila, Konkoly Gyula, Lajta Gábor, Szotyory László – műegyüttesét felsorakoztató *Tiszta szívvel festeni* címmel a budapesti Múcsarnokban megrendezett kiállításon Szotyory László festőművész kollekcója – a Városliget felé tekintő, ablakkal megnyitott teremsorban – (számos más, fontos tényező mellett) egységes voltával és festői következetességével ragadhata magával a műélvezőt. E festő tárlatát joggal nevezhetjük, illetve minősíthetjük gyűjteményesnek: a kivétel nélkül vászonra és ritkábban farostlemezre olajfestékkel rögzített mintegy hetven kompozíciót a pályakezdésétől napjainkig keletkezett alkotások közül, az 1980-as évek kezdete és a 2010-es évek vége közötti csaknem negyven esztendő terméséből válogatta a művész és a tárlat kurátora, a katalógus bevezető tanulmányát is jegyző Horváth Éva Mónika. E magunk mögött hagyott négy évtizedben, a festészet hol felerősödő áramlatainak, hol gyengülő hullámveréseinek korszakában csillapíthatatlan intenzitással épült a Szotyory-életmű. A művész műterméből a kiállítótermekbe szállított művek együttese a Múcsarnokban – mintegy a munkásság jelentőségét is hangsúlyozva – kiegészült a Magyar Nemzeti Galéria, a BTM Fővárosi Képtár Kiscelli Múzeum és a székesfehérvári Szent István Király Múzeum gyűjteményében őrzött, kölcsönzött munkákkal.

Az 1957-ben Kolozsváron született Szotyory László családjával 1970 óta él a trianoni magyarországi határok között, s így festészeti tanulmányait is a budapesti Magyar Képzőművészeti Főiskolán végezte, ahol Kokas Ignác és Dienes Gábor volt a mestere. A főiskoláról való kilépése, 1983 óta a Budapesten és a vidéki városokban, sokszor egy-egy festői téma vonzáskörében festett alkotásokból megrendezett, rendszeresnek ítélnélhető önálló tárlatai – pl. 1991 Budapest, Stúdió Galéria; 1999 Budapest, BTM Fővárosi Képtár Kiscelli Múzeum; 2000 Székesfehérvár, Szent István Király Múzeum; 2005, 2008, 2013 Budapest, Várfok Galéria; 2015 Budapest, Karinthy Szalon – és a legfontosabb magyar művészeti fórumokon való állandó szereplése egy következetesen vállalt művészi magatartás folytonosságát (állandóságát) s egy tudatos festői program megvalósításának alig kitapintható állomásait jelezték. A tárlat ezért is, az előzmények kronologikus rendjére támaszkodva tükröztethette pontosan azokat a tematikai csomópontokat, amelyek Szotyory László az elmúlt évtizedekben kifejtett munkásságát koncentráltan meghatározták, és amelyek alakulását, kisebb változásait, illetve finom elmozdulásait az elmúlt évtizedekben rendszeresen közönség elé tárt művei révén követhettük nyomon. Így a Múcsarnokban is szorosan összetartozó egységekként jelentek meg a parkképek és a városképek, az emberalak-idézések és a portrék, az állatábrázolások, az autókat és repülőgépeket megjelenítő kompozíciók és az elsősorban amerikai filmjelenségekre és ezek sztárjaira hivatkozó festői interpretációk. (Az a jellegzetes vonás

megkerülhetetlen, hogy az ún. valóság-elemek, az ún. valóságra – természeti elemekre, civilizációs kreációkra – hivatkozó jelenségeken túllépő kompozíció – absztrakt, elvont kép – nem született Szotyory László műhelyében.) Amiként a műfajoknak – tájkép, városkép, életkép, portré –, a festői témáknak és a témákat éltető, az ún. valóságra hivatkozó konkrét motívumoknak sincs döntő jelentősége, meghatározó volta ebben a festészetben, mert a jelentések, a jelentéskörök nem a megszokott, konvencióink éltette szimbolizációs-metaforikus rendszerbe illeszkednek. A motívumok ugyanis, kikapcsolva az áttételeket és kapcsolatokat, semlegesítve az asszociációs íveket, radikálisan átírva a tartalmi és jelentésvonalakat, csupán önmagukat jelentik. A megszokott jelentésektől való megfosztás, a szimbolizációs (ikonográfiai) megfosztottság a Szotyory-piktúra egyik legfontosabb karakterizáló, lényegi jegye: a dolgok önmagukká váló, újra önmagukká váló lecsupaszítása, illetve új, személyes érzelmi tartalmakkal való átítatottsága revelatív hatású. Ezáltal váratlan vonzások, taszítások, a korábbi eszményeket és minőségeket átértelmező ambivalenciák tünedezhetnek fel befogadói érzeteinkben. Mindennek forrása az az alkotói szándék, amelyet néhány évvel korábban, 2015-ben *Szépek és félelmetesek* címmel megrendezett kiállítása kapcsán idézhettünk a művész ars poeticája gyanánt: „Számomra a szépség mindig megrendítő és a lenyűgöző mindig félelmetes is. Ezek nálam együtt járó érzések. Mindig csak ezek a dolgok, csak ezek az élmények készítenek festésre. Az ironia vagy például a kritikai attitűd soha. Így mondhatom, hogy ezekben az együttes érzésekben, így minden képeimen elárulok magamról egy rajongást, vágyakozást valamilyen szépségeshez és a kicsit borzongatóan félelmeteshez való vonzódásomat is. És ez érvényes a képeimen lévő minden tájra, autókra, ciprusokra, repülőkre és minden épületre és minden lényre. (...) A festés azt a funkciót tölti be az életemben, hogy a vágyaimat egy festői varázslat révén megidézsem.” (Új Művészet, 2015 [11] 46–47.). Vagyis nincs itt semmi spekuláció, teória, alkotói kunszt: Szotyory László munkái hagyományos táblaképek, meghatározható műfaji keretekkel és leírható festői eszközökkel, világosan körvonalazható stílussajátosságokkal és -jellemzőkkel, amelyek révén festői vágyak rögzülnek, emberi hevületek, hangulatok koncentrálnak, s a vászonra felhordott festék hedonizmusa a maga anyagi valójában ölt testet.

A szabályosnak tűnő formarendben és a tradicionálisnak minősíthető keretek között hallatlan különös, izzó, mély érzelmekkel telített, feszült festői terrénumban kibontakoztatására vállalkozik a művész. A kompozíciók borongós életérzéseket, melankolikus ábrándokat, szomorúsággal átítatott hangulatokat tolmácsolnak, amelyek a zöldek és kékek gazdag árnyalatainak hangsúlyjaival kiemelve, a feketék gomolygó foltjaival és a fehérek és szürkék felvillanásaival ellenpontozottak. Mesteri a művek fény-árnyék effektusainak világa, kiegyensúlyozottsága, ezáltal a sejtelmességekbe burkolózó képi atmoszféra megteremtése. A motívumok puhán, elomló, egymásba mosódó foltokból szövődve, vagy elmosódó kontúrokkal, elenyésző formákkal megjelenítetten, már-már megfoghatatlanokká, elérhetetlenekké, mintegy álom-, vagy még inkább: ábrándszerűvé avatva tárulnak a szemlélő elé. És e képek előtt átélhetjük az átváltozás varázsát: amikor feltárulnak a mögöttes, az önmaguk számára is bevallhatatlan emocionális indítékok és tartalmak, amikor megjelennek a pszichikai

mélységek, s a köznapiságok, a realitások észrevétlenül eleven misztikummá transzformálódnak.

Szépen fogalmazza meg Szotyory László festészetének lényegi konzekvenciáit, korba ágyazottságát a műcsarnoki kiállítás katalógusának bevezető tanulmányában Horváth Éva Mónika kurátor: „...A vágyvezérelt világ az ósi analógiák mellett a jelenkort is egyre erőteljesebben uralja. A sóvárgás, a rítus, a vágyakozás átszövik és stimulálják fogyasztói mindennapjainkat. Szotyory festés közben az örökké éhes hiányérzetünk nyomában ébredő kielégíthetlenségről, a folytonos vágyódásról és közvetlen következményéről: a féktelen fogyasztásról mond le. Arról, ami nem más, mint a fenntarthatatlanságok összes boldogtalansága, az általunk működtetett óriási pazarlás, hiábavalóság. Vásznain korántsem a cselekvésképtelen melankólia van jelen. Sőt, mindezeket figyelembe véve, festésze egy derűs, és talán boldogabb jövő felé irányuló lendületként is működik.” Talán remélhető, hogy Szotyory László a XX. századi magyar piktúra figuratív, misztikus sugallatú tradícióit továbbvivő, a félelmetes szépségek ígézetében megszülető festészetének elementáris lendületét nem oltják ki az ún. valóság és a művészet egyre fokozódó jelenkori válságjelenségei.

Wehner Tibor

Simek Valéria

Keresztöltés

Foltozom kudarcaimat, a
szál menti hasadásokat.
Az időt összevarrom,
az idő emlékezni tanít,
melyben áttetsző anyag
vagyok. Erős cérnát használlok,
kimérem a távolságokat.
Fércelek, tisztázom magamban
a múltat, pontosan, egy szálat
sem elhagyva. Hallgatok, a
gép kattog, ujjam a tű alá
igazít. Most keresztöltés,
szívem megnyílik simogatásodra.